

پرسش ها و پاسخ ها

مورد اول (مدیریت حوضه تاریخیم - چین)

سخنران: خانم دکتر می زی (موسسه بانک جهانی)

س: چه نوع وامهایی از سوی بانک جهانی برای پروژه تاریخیم تخصیص یافته است؟

ج: اعتباری از سوی سازمان IDA برای فاز یک پروژه تاریخیم تخصیص یافت که متعاقب ارتقاء چین از گروه IDA و عضویت آن در سازمان IBRD آمیزه ای از یک وام توسط سازمان IBRD و اعتبار دیگر از سوی سازمان IDA برای تکمیل فاز دوم پروژه تاریخیم اختصاص یافت.

س: آیا وقتی که پیرامون افزایش انتقال آب بیشتر از نواحی آبخیز بالا دست به دریاچه پایین دست تصمیم گیری می شد، مقاومتی در مقابل اینگونه تصمیمات وجود داشت؟

ج: در بدو کار مردم نسبت به ایده اولیه و سهمیه در نظر گرفته اظهار ناخرسندی می کردند. این وضعیت از آن جهت بود که در دو سال اول طرح اکثر ناظرین توجه زیادی به اجراء سهمیه بندی ها نمی کردند. ولی در نتیجه اجرای سهمیه بندی و تدابیر تنبیهی و تشویقی مربوطه (اعطاء جوایز)، تمامی ناظرین در حال حاضر کلیه سهمیه بندی ها را دقیقاً رعایت می کنند (در سال ۲۰۰۵ بدون استثنا تمامی افراد کلیه سهمیه بندی ها را دقیقاً رعایت نمودند).

س: با توجه به تجارب بدست آمده در چین، آیا بهتر نیست که کمیسیون حوضه آبریز البرز در اسرع وقت تشکیل یابد یا اینکه می باید ابتدا کمیته ای تشکیل شود؟

ج: هر کشور شرایط و ویژگی خاص خود را دارد. در مورد طرح تاریخیم تشکیل کمیته در آن مقطع کار درستی بود. مضافاً به اینکه پیش از آن شرایط بومی مثل مردم و رهبران آن درک و شناخت عمیقی از شرایط بوم زیستی و نیازمندی های روز را نداشتند. از اینرو تشکیل کمیته تاریخیم یک امر طبیعی بود که اینکار می باید به عنوان اولین اقدام انجام می گرفت. برای ایران انجام هر پروژه جدید مستلزم تامین شرایط داخلی و نیازهای آبخیز و نیز نوع نگرش مردم نسبت به مسائل پروژه آبخیز است.

درسی که از اجرای پروژه مدیریت یکپارچه منابع آب گرفتیم این بود که انجام تغییرات اساسی در یک مرحله اصولاً فکر خوبی نیست.

س: آیا کمیته تاریخیم از استقلال مالی برخوردار است؟

ج: نهاد مدیریتی حوضه تاریک یک نهاد مورد حمایت دولت است. نهاد مذکور هزینه های اصلی خود را از محل اعتبارات استانی اختصاص یافته دریافت می کند. نهاد حدود ۰.۴٪ از عایدات خود را از طریق دریافت حقوق استفاده از منابع آبی تامین می کند و اخیراً به نوعی طرز تفکر در تامین منابع مالی به صورت پایدار روی آورده و در جهت کسب استقلال مالی حرکت می کند. ولی جای دارد که عملکرد دولتی را از عملکردهایی که ماهیت آن تامین خدمات است کاملاً مجزا کنیم. برای تامین خدمات، حقوق مربوطه را برای پوشش هزینه ها باید اخذ کرد. در مورد عملکرد دولتی نیز تامین هزینه ها از محل اعتبارات طرح های دولتی صورت می گیرد.

س: تشکل های آب بران چگونه تاسیس شدند؟

ج: این سؤال خود یک عنوان بزرگ است که در زمان ارائه مقالات در روز دوم کارگاه و نیز طی تشکیل کارگاه مخصوص تشکل آب بران مطرح خواهد شد.

س: آیا در خصوص تغییر مبنای تعرفه ها از سطحی به حجمی مقاومتی از سوی کشاورزان بوجود آمده است؟
ج: کشاورزان از نظام تعرفه بندی و اندازه گیری حجمی (متریک) استقبال کردند چرا که بر اساس آن در صورت صرفه جویی در مصرف آب بهای کمتری را می پرداختند. در این سیستم آب در ورودی مزرعه اندازه گیری می شد نه بر اساس سطح زیر کشت. با این همه در بعضی نواحی طرح تاریخ، کشاورزان عضو تشکل آب بران خواهان به اجراء درآمدن نظام تعرفه بندی بر اساس سطح زیر کشت بودند.

س: در ایران تجربیات مشابهی داریم. ما در کشورمان تعاونی های زراعی را ایجاد کرده ایم. برای پروژه البرز ما خواهان تشکیل تشکل های آب بران هستیم ولی هیچ نهاد واسطه ای در میان پیس بینی نشده است. حال چه باید کرد؟

می باید از کشاورزان بخواهیم که نیازهایشان را به ما بگویند. اینکه درسهایی از دیگران بیاموزیم بسیار خوب است. ولی مشکل اینجاست که در ایران مرز بندی های هیدرولیک به درستی مشخص نشده و در بعضی از مواقع ما ملزم هستیم مجموعه ای از مرز بندی های هیدرولیک و محدوده های روستایی استفاده کنیم.

ج: اقدامات تشکل آب بران را نباید با دیگر تشکلهای های کشاورزان اشتباه گرفت. تشکل های آب بران می باید توجه خود را صرفاً به امور آب متمرکز سازد. ولی این نکته را هم آموختیم که بعضی از تشکل های آب بران وقتی که قوی و کارآمدتر شدند، وظایف دیگری را نیز بعهده گرفتند که از جمله می توان به اعطاء اعتبار و وام به اعضاء، خرید تجهیزات پس از برداشت برای دیگر تشکل های کشاورزان و غیره بود.

س: شما مطلبی در خصوص نهادهای واسطه در سطح میانه نفرمودید.

ج: حتماً منظور شما روابط موسسه مجری طرح آبریز و تشکل آب بران است. مدیریت این موسسه بر عهده نهاد یا سازمان تامین آب خواهد بود. حرف شما کاملاً درست است. اگر تنها یک شورای آب برای تشکل های آب بران باشد در آن صورت جای یک لایه سازمانی خالی است. در پروژه تاریخ در سطح شهرستان کمیته های هماهنگی منابع آب تشکیل شد و متعاقب آن نیز کمیته های منطقه ای آبیاری در سطح کشوری تشکیل یافتند. کمیته ها همگام با نهادها یا موسسات تامین آب و همچنین ایستگاه تامین آب کار خدمت رسانی به سطوح میانی و بین کمیته آب حوضه و تشکل های آب بران را انجام می دهند.

نظریه: این واقعیت که استفاده از مرزبندی هیدرولیک در ایران در موقعیت های خاص کارایی لازم را ندارد و همچنین اینکه باید از مرز بندی های روستایی کشور استفاده شود یک واقعیت است. اگر مایل به کسب موفقیت هستیم، باید تاسیس تشکل های آب بران را برای کانال ثانویه انجام دهیم. تشکل آب بران می باید در خصوص آب، تشکیل گردد و کارها را در مرز بندی های هیدرولیک سازماندهی کند. این یک تجربه گسترده و جهانی است. ولی وقتی سیستمی در قالب یک مرز بندی تشکیلاتی مثل روستا کاری کرده لذا ترتیبات موجود محلی آنها می باید مورد استفاده قرار گیرد. تشکل های آب بران در سطح ثانویه می بایستی متشکل از نمایندگان آب برها در سطح کانال درجه سه باشد، که در غیر اینصورت تشکل های آب بران با مشکلاتی مواجه خواهند بود و به نظر خواهد رسید که کل تشکیلات فقط توسط گروه خاصی اداره می شود و کل کشاورزان در تصمیم گیری ها و مدیریت نقشی ندارند.